

Külföldi joggyakorlat.

A Reichsgericht gyakorlatából. 1. *Mellékbeavatkozó* csak az lehet, akinek jogi érdeke fűződik ahhoz, hogy a perben valamelyik fél győztes legyen. Ennek folytán visszautasította a Reichsgericht a mellékbeavatkozást abban az esetben, midőn harmadik személy azért kívánt a perbe alperes mellett beavatkozni, mivel felperes ő ellene is egy pert folytat, amelyben ugyanaz a jogi kérdés vár eldöntésre, mint a jelen perben. Az ugyan valószínű, hogy ezen per kimenetele igen nagy — esetleg döntő — kihatással lesz az ő perének sorsára, ez azonban csak *tényleges* érdeket („tatsächliches Interesse”) jelent, de nem jogi érdeket, amilyen értelemben azt a perrendtartás megkívánja. A jogi érdek fogalmához hozzátartozik ugyanis, hogy a mellékbeavatkozó valamelyik peres félhez vagy a per tárgyához olyan jogviszonyban álljon, amelyet a perbeli döntés valamilyen módon érint. Az ítéletnek, habár csak közvetve is, kihatással kell bírnia a mellékbeavatkozó jogi helyzetére, ha annak jogereje nem is hat ki reá közvetlenül. (I. 319/1924. — 1925 július 8. — Entscheidungen 111., 236. l.)

2. *Csalárd megtévesztés címén megtámadható a házasság*, ha a menyasszony a házasságkötéskor elhallgatta, hogy elhalt édesatyja család kísérlete miatt 2500 márka pénzbüntetésre ítéltetett. (Reichsgericht IV. 562/1924. — 1925 április 30. — Entscheidungen d. Rg. i. Zivilsachen 111., 5. l.)

3. *Az állam kártérítési kötelezettsége alkalmazottjának hát maradottjaival szemben megállapított*, midőn ez a tisztviselő ragályos betegség következtében hunyt el, amelyet egy tisztviselőtársától kapott meg, akivel együtt kellett dolgoznia; az államnak kötelessége lett volna gondoskodnia arról, hogy ez ne történhessen meg. A kártérítés mértékénél figyelembe veendő az az összeg, amelyet a hátramaradottak nyugdíj címen az állam vétkességétől függetlenül kapnak. (Reichsgericht III. 304/1924. — 1925 május 12. — Entscheidungen 111., 22. l.)

4. *Az állampénztárnál letétbe helyezett biztosíték valorizálásának nincs helye*, mivel az államnak a biztosíték megőrzésére és visszaadására irányuló kötelezettsége nem az állam és a letétbe helyező közti magánjogi szerződésen, hanem azokon a törvényerejű jogszabályokon alapul, amelyek az állami letételhivataloknál való letétbehelyezést és ezen letétek kezelését szabályozzák. Az idevágó porosz rendeletnek azon rendelkezése, hogy a letét az állam tulajdonába megy át, amely aztán a jogosulttal szemben felelősséggel tartozik, nem nyújthat alapot arra, hogy a letét a BGB. 242. §-ának alapján valorizáltan ítéltessek vissza, mivel ez a rendelkezés kizárólag a belső ügyvitel egyszerűsítését célozta, de nem akarta megváltoztatni az ügyletnek jogi természetét. Már pedig — mondja a Reichsgericht — ha letétről van szó, senkinek sem juthat eszébe valorizációt követelni. (VI. 305/1925. — 1925 dec. 11. — D. J. Z. 1926. 4. füz. 312. l.) A Reichsgericht ítéletéből az hangzik ki, hogy az anyagi igazságot igyekszik érvényre juttatni a formalisztikus jogszabályokkal szemben. Ez azonban aligha sikerült neki: az ilyenfajta letétek igaz természetét alighanem az a bizonyos porosz rendelet tartalmazza.

5. A *haszonbérlet* tárgyának szerződésellenes használatát állapította meg a Reichsgericht a haszonbérlet terhére, mivel ez az 1918-ban haszonbérbe vett gyárban folytatott üzemet 1920-ban, a kedvezőtlen politikai és gazdasági viszonyok miatt — állítása szerint: átmenetileg — beszüntette. A szerződés értelmében a haszonbérlo a kikötött évi 30.000 márkán felül egy bizonyos „Produktionsabgabe“t is tartozott szolgáltatni az előállított áruk mennyiségének arányában. A Reichsgericht kimondotta, hogy a felek közt létesült szerződésben bennefoglaltnak tekintendő az a kikötés, hogy a haszonbérlo tartozik a gyárban üzemet folytatni; mivel ezt a szerződési kötelezettségét megszegte anélkül, hogy a teljesítés lehetetlenülését bizonyította volna, mivel továbbá a haszonbérbeadó ennek folytán jelentékenyen károsodott: a bíróság a haszonbérlet rendkívüli felmondását érvényesnek mondotta ki, lévén a szerződésellenes nem-használat is olyanak tekintendő, amit a BGB. szerződésellenes használatnak nevez (III. 548/1924. — 1925 okt. 16. — D. I. Z. 1926. 4. füz. 310. 1.)

6. *Késedelem miatti elálláshoz* (Bgb. 326. §.) nem szükséges, hogy a késedelmes fél a másik félre nézve beállott érdekmulást előrelátta vagy előrelátható legyen. (1925. X. 29. I. 56/25. Leipz. Ztsch.)

7. *Követelés visszterhes engedményezése* esetén az engedményező kötelezettségei nem érnek okvetlenül véget az engedményezés megtörténtével. Ellenkezőleg, köteles az engedményező az *engedményezési joggyűleltől kifolyólag* minden olyan magatartástól tartózkodni, ami az engedményezett követelés behajtását hátráltatná. (I. h.)

8. Felperes megbizta volt alperesi céget, hogy 150.000.000 márkát utaljon át egy B.-i bankhoz N. N. rendelkezésére. Alperes a pénzt a megbizás vételének napján a Reichsbank zsiróforgalmában átutalta. A Reichsbank hibájából a kérdéses összeg csupán késedelmesen állván N. N. rendelkezésére, az ebből a késedelemből reá háramlott kárt peresiti felperes alperes ellen. Az Olg. a keresetet elutasítja azzal az indokolással, hogy amidőn alperes a veit megbizást aznap a Reichsbank utján teljesítette, minden kötelezettségének megfelelt. Ezzel szemben a Rg. kimondotta, hogy a megbizás akkor lett volna teljesítve, hogy ha a pénz a B.-i bankban N. N.-nek megfelelő időben tényleg rendelkezésére áll, kivéve ha a megbizó tudta, hogy az átutalásnak ez a módja az egyetlen, vagy a kereskedelmi életben kizárólag szokásos utja az ilyen megbizás effektuálásának (amikor is a megbizónak az ezzel járó eshetőségeket előre kellett látnia). (I. h.)

9. *Kikötött határidő előtti teljesítésre való kötelezettség.* „Nincs elvileg kizárva, hogy tekintettel az adott helyzetre, a forgalomban megkövetelt jóhiszeműségnél fogva egyik vagy másik fél köteleztessék az őt terhelő szolgáltatás idő előtti teljesítésére. Különösen abban az esetben, ha előrelátható, hogy a kikötött teljesítési határidőhöz való ragaszkodás mellett a szolgáltatás lehetetlenülne. Minthogy azonban itt egy szerződésadta jog gyakorlása forog kérdésben és jogaink gyakorolhatóságának csak a Bgb. 226. §-a (chicane-tilalom) szab határt, ennél fogva ilyen kivételes esetben oly tényeknek kell igazoltatniok, amelyek az ügyleti ellenfélnek az időelőtti teljesítésben való annyira túlnyomó érdekét igazolják, hogy a másik féltől joggal várható szerződésadta jogainak (ön-)korlátozása, illetőleg, hogy az azokhoz való ragaszkodás vétkes magatartásnak legyen minősíthető. (1925. X. 5. — V. 550/25. i. h.)

10. *Felértékelt* a Rg. olyan kaució gyanánt adott márkaosz-

szeget (pignus irregulare), amelyet a kaucionárius üzletileg kezelt. (Jur. Wochenschrift, 1926. 7. füz. Rechtsprechung.)

(fb.)

Valorizáció. 1. Ha az áru még átadva nem lett, a nagykereskedelem körében a felértékelés mérvére a tényleges szolgáltatás napján jegyzett piaci ár irányadó. Mégis azzal a korektívummal, hogy a szerződéskötés időpontjában a kikötött szolgáltatás és ellenszolgáltatás közt fennállott arányt, vagyis azt, hogy a vevő annakidején olcsón, drágán vagy éppen a piaci áron vásárolt, mindig figyelembe kell venni. (1925 dec. 1. Jur. Wochenschrift 1926, VI. füzet. Rechtsprechung.) (Analog az ár kiszámításával quanti minoris esetén, l. Zsögöd: Fejezetek II. 1036. Ptk. jav. 1159. §.)

2. Nem követett el (pozitív) szerződésszegést a vevő, amikor eladónak az áru átadása előtt érvényesítette valorizációs követelését, amely egyébként objektíve jogosult volt, elutasította, olyan időpontban, amelyben az uralkodó jogi felfogást, valorizációs igényt még nem ismert el. Eladónak tehát ilyen körülmények között nem volt joga elállni. (1925 november 27. i: h.)

Tarifaszerződés. A berlini háztulajdonosok szövetsége és a portások, házmesterek stb. közt tarifa (kollektív)-szerződés jött létre, amelyet a háztulajdonosok szövetsége utóbb megátdólt azon a címen, hogy saját magának nem volt tarifaszerződésre vonatkozólag üzletkötési képessége. A vonatkozó 1918. évi rendelet szerint tarifaszerződést munkaadók és munkások „egyesülései” (Vereinigungen) köthetnek. A Rg. szerint „Munkások egyesülésén” munkaadóknak valamilyen jogi formában való egyesülését kell érteni, amelynek akár kizárólagos, akár csak egyik célja a munkaadói érdekeknek a munkások érdekeivel szemben való megvédése és a munka- és bérvizonyok befolyásolása. Nem szükséges, hogy az alapszabály erről a célról kifejezett rendelkezést tartalmazzon, vagy valamely egyleti szövetet tarifaszerződés kötésére felhatalmazzon; elegendő, ha akár magából az egyesülés jellegéből és természetéből, akár annak az alapszabályokkal való összevetéséből kétséget kizárólag kitűnik, hogy a tagoknak munkaadói minősége legalább egyike az őket összetartó kapcsolatoknak és hogy az egyesülés célja a bér- és munkafeltételekre befolyást gyakorolni. Az, hogy az egyesülés célja gazdasági természetű, magában nem elegendő. (1925. október 9. Jur. Wochenschrift 1926 VI. f.) Ez a döntés az indirect sanctio — kötbér — szempontjából nálunk is fontossággal bír. Felmerül itt még az a kérdés, követelhető-e ilyen esetben — ha t. i. a tarifaszerződés megfelelő üzletképesség híján kötött — negatív interesse.

R.-T. közgyűlés. Ha az alapszabály a szavazati jog gyakorlásához előírja a részvényeknek a közgyűlési meghívóban megjelölendő helyen való letétbe helyezését, nem elegendő a szavazati jog gyakorlásához, ha a részvényesek képviselőjében az a bank, amelynél a részvények fekdtek, azokat számjegyzék mellett a meghívóban letéteményesül kijelölt cégnél bejelenti azzal, hogy a közgyűlés utáig helyette, mint fiduciárius, őrizetben fogja azokat tartani és ez alapon az illető cég a belépőjegyeket az illető részvényeseknek ki is adja. Nem változtat ezen az a körülmény, hogy az inflációs időben ez az eljárás a kérdéses részvénytársaságnál is általános szokásban volt. A közgyűlésről kizárt kisebbségi részvényesek nélkül hozott határozatokat azonban mégis megsemmisítették azon az alapon, hogy a többség a jó erkölcsök ellenére járt el, midőn paragrafus szerinti jogával vissza-

élve nem adott módot a közgyűlés elhalasztásával arra, hogy az érdekelt tekintélyes számú kisebbség fenti alaki hiányt pótolhassa. (1925 november 17. J. W. 1926. V. füzet.)

Ingatlan kétszeri eladása esetére kimondotta a Rg., hogy az első birtokban lévő vevőnek *közvetlen igénye* támadhat a második vevő ellen „Auflassungra“, mondhatjuk, nem egészen precízen, telekkönyvi szolgáltatásra: ha ez azáltal, hogy az ingatlant „névére kerítette“, neki — az első vevőnek — a jó erkölcsökbe ütköző módon kárt okozott. Ilyenkor ugyanis beáll a második vevő delektuális kártérítési felelőssége, már pedig, aki kártérítésre van kötelezve, „köteles helyreállítani azt az állapotot, amely fennállna, ha a kártérítésre kötelező körülmény nem következett volna be“. (Csakhogy az első vevő még innen volt az Auflassungon, tehát valójában plusquam restitutiót kap.) (J. W. 1926. 6. füz. Rechtsprechung.)

A BGB. 701. §-a alapján a *receptum couponum* felelősségi szabályai szerint felel a fogadós (Gastwirt), aki idegeneket iparszerűleg elszállásol (zur Beherbergung aufnimmt). Kimondotta a Rg., hogy ez a felelősség csupán azokra terjed ki, akik üzemük körében *elszállásolás végett* fogadnak be idegen vendégeket; nem fog helyt tehát receptum-felelősség oly üzemeknél, amely az üzemvezetőség által alkalmazott gyógymód, gyógykezelés lehetővé tétele vagy megkönnyítése céljából, nem pedig elszállásolás végett fogadnak be és részesítenek ellátásban idegen vendégeket, tehát gyógyintézetekre. A fogadós felelősségét azért szigorítja meg a jogrend, hogy ezáltal a vendéget, aki előzetesen nem tájékozódhatik a fogadó berendezései és a fogadós személye felől, a folyvást váltakozó lakók állandó forgalmában rejlő veszélyektől megóvja és a fogadóst a vendégek vagyonának megvédelmezésére serkentsé; míg gyógyintézeteknél ez kevésbé szükséges, mert ilyen intézetben a vendégek változása rendszerint ritkább és idegen személyek is ritkábban fordulnak itt meg. (221/25. VI. 1925. nov. 3. Jur. W. 1926., VII. füz. Rechtsprechung.)

(Amennyiben a 21. Jogegys. döntvényt az 1924. XIII. t.-c. által nem tekintjük abszorbeáltnak és ezt a törvényt nem tekintjük úgy, mint amely a receptum-felelősséget csupán a fogadásra korlátozza, úgy ez a döntés nálunk is praktikus értékkel bír.)

„Ágyáruházi“. A bajor országos főtörvényészék kimondotta, hogy a Bettenhaus megjelölés egy középterjedelmű üzletnél nem alkalmas az üzleti viszonyokra, az üzlet terjedelmére vonatkozó megtevesztést előidézni. A mindennapos tapasztalat szerint — mondja a bíróság — az egyes árunemek sűrűn használatnak a házzóval kapcsolatban anélkül, hogy a nagyközönség e megjelöléssel az üzlet nagyobb terjedelmére gondolna. A Juristische Wochenschrift az esethez fűzött megbeszélésben közli, hogy a német igazságügyminiszter egy rendelete szerint utasította a cég-hivatalokat, hogy hasonló todatok kérelmezése esetén az illetékes kereskedelmi és iparkamarát keressék meg a todat megengedettsége ügyében. A magyar gyakorlat tudvalevőleg meg lehetős szigorú irányt követ az ilyfajta todatok elbírálásánál.

Felelősség a tartási követelés behajtásának meghiusításáért. A berlini Landgericht egy ítéletével a feleséget, aki a férjét üzletben alkalmazta, de fizetés nélkül és természetbeni tartás ellenében, kötelezte a férjet törvénytelen gyermekét megillető tartás fizetésére. A Landgericht hivatkozott a Reichsgericht azon gyakorlatára, amely szerint senkinek sincs törvényes igénye arra,

hogy más az ő munkaerejét az ő javára értékesítse; az adott esetben azonban abból kiindulva, hogy a feleség a férjnek a fenti módon való alkalmazásával szándékosan közreműködött abban, hogy a férj ellen a tartási követelés behajtható ne legyen, ezért a tartási követelésért felelős.

Evangelikus egyházközség a javára történt ajánlás ellenében az ajándékozó családjának sirboltját karbantartja és disziti. Kimondotta az R. G., hogy ez nem tekinthető vállalkozói (műbér) szerződésnek, csupán donatio sub modo fogog fenn. Az evangelikus egyház nem alanya a forgalmi életnek, nem vállalkozó, aki műbér-szerződéseket szokott kötni. Gyakran magára vállalja ugyan temetőiben fekvő sírköveknek gondozását és szépitését, de ebben nem a forgalomban irányadó szempont: szolgáltatás és ellenszolgáltatás kicserélése vezérli, hanem az a körülmény, hogy a sírápolásban megnyilvánuló kegyelet fejlesztése, saját — etikai — céljának egyenesébe esik.

Viszont az „alapító“ ajándékával nem csupán a vele járó gazdasági előnyt (ellenértéket) szokta szem előtt tartani, hanem jótékonytságot is akar gyakorolni. Előzt az ilyen ajándék rendszerint olyan összegű, hogy *hozadéka* bőségesen fedezi a sírápolás költségeit, állagához azonban nem kell nyulni, úgyhogy ha valamikor a meghagyás tárgytalanná válnék, az állag mint tehermentes juttatás kerül az egyház tulajdonába. (374/25. IV. J. W. 1926. 8. Rsp.)

Francia joggyakorlat *Részvénytársaság* felszámolója az igazgatókra az ügyvitelben állítólag elkövetett súlyos mulasztások miatt 300.000 frank kártérítést rótt ki. A közgyűlés felmentést adott az igazgatóknak, de az alapszabályok megkövetelte vótum csak saját maguknak a részvényesi minőségben szavazó igazgatóknak szavazatával jött létre. A semmitőszék a megtámadásnak helyt nem adó határozat elleni jogorvoslatnak helyt nem ad, mert habár a r.-t. igazgatói, mint az r.-t. megbizottai, felelősek a közgyűlésnek, nincs törvényes akadálya annak, hogy ellenkező alapszabályi rendelkezés hiján, őket a részvényesi minőségüknél fogva megillető jog alapján résztvegyenek azon közgyűlés határozathozatalában, amely az ő felelőségükről határoz. (Cour de Cassation, 1925 jul. 29., Revue des Sociétés, 1926 január.)

A *szovjet áttal* bezárt bank Franciaországban letelepült igazgatói nem ügködhetnek joghatályosan mint igazgatóság, habár alapszabályszerű számban vannak is együtt, ha nem igazolják, hogy a társaság székhelyét szabályszerűen Franciaországba helyezték át, ami által a társaság nemzetisége megváltoznék. (Tribunal Civil de la Seine 1925 május 15., Revue des Sociétés 1926 január.)

Az *orosz szovjet* államossította a biztosítási ügyet és az orosz biztosítótársaságokat „likvidálta“. Cie Assurance Russe Le Nord (de Moscou) orosz biztosító nevében annak administrateur déléguéje követelést érvényesít 2 másik nem orosz biztosító ellen. Elutasítás többek közt azon az alapon, hogy a fentiek szerint